

KARATAY
BELEDİYESİ

KARATAY BELEDİYESİ'NİN
KATKILARIYLA

Merhaba
merhabahaber.com

f /akademiksayfalar

Kurucusu:
Dr. Mehmet Ali UZ

CİLT: 19 • SAYI: 36
23 EYLÜL 2020 ÇARŞAMBA

KADEMİK

Sayfalar

Hazırlayanlar: **Dr. Mehmet Ali UZ - Serdar CEYLAN - Ahmet ÇELİK**
mailto:maluz@merhabagazetesi.com.tr - srceylan@hotmail.com - celikahmet66@hotmail.com

KONYALI ÂŞIK ŞEM'Î

ÖZEL SAYI

KONYALI ÂŞIK ŞEM'İ

Giriş

XIX. yüzyıl, âşık edebiyatının yeniden canlandığı ve güçlü temsilciler yetiştirdiği bir dönemdir. Sayılarının arttığı bu yüzyılda âşıklar, düzenli bir teşkilata kavuşmuşlar, şehirlerde ve özellikle İstanbul'da açılan âşık kahvehanelerinde sanatlarını icra etme ve kendilerini ispatlama imkânı bulmuşlardır. Bu yüzyılda âşıklar, saray ve devlet adamları tarafından korunmuş, bey, paşa konaklarından saraya kadar her yerde âşıklara rastlanır olmuştur. Bu yüzyılda bilhassa İstanbul, âşık edebiyatının merkezi hâline gelmiş ve Anadolu'nun pek çok yerinden gelen âşıklar, İstanbul'un bu namli kahvehanelerinde sanatlarının güç ve kabiliyetini göstermeye çalışmışlardır (Tek 2014: 1427). Diğer yandan bu asır, divan şairleriyle halk şairleri ve âşıklar arasında karşılıklı etkileşimlerin de görüldüğü bir dönemdir. Bunun neticesidir ki divan şairleri halk şiiri ve âşık tarzı şiir etkisinde; halk şairi ve âşıklar da divan şiirinin etkisinde şiirler vücuda getirmişlerdir.

Bu dönemin Konyalı en önemli şairi olan Âşık Şem'î üzerine şimdiye değin birçok kitap ve pek çok makale kaleme alınmıştır. Lakin Âşık Şem'î üzerine

yeni eriştiğimiz birtakım bilgi ve belgeler, onun üzerine -en azından- yeni bir makale yazılması gereğini doğurmuştur.

Ailesi ve Doğumu

Âşık Şem'î, Konya'nın Pir Esad Mahallesi'nde⁽¹⁾ doğdu. Babası, "Pisili Sultan" olarak da bilinen Pir Esad⁽²⁾ evladından Hacı Hüseyin Ağa soyundan ve Konya'nın tanınmış helvacılarından Helvacı Mehmed Ağa'dır. Mehmed Ağa, nûranî yüzlü, buğday benizli kâmil bir insandır (Kendi 1951: 5⁽³⁾).

Şem'îden bahseden kaynaklar onun doğum tarihi için H 1185 (M 1771-72), H 1198⁽⁴⁾ (M

(1) Zamanla genişleyen mahalle, Cumhuriyet Döneminde, doğu tarafı Piri Esat Kabasakal Mahallesi, Karatay Otagarı çevresindeki asıl/çekirdek kısmı ise Piri Esat Hacı Hüseyin Mahallesi olarak ikiye bölünmüş; 2009 yılında Konya Büyükşehir Belediyesiince yapılan mahalle düzenlemeleri çerçevesinde de Piri Esat Kabasakal, Akçeşme; Piri Esat Hacı Hüseyin ise Sarıyakup Mahallesi'ne dâhil edilmiştir.

(2) Karatay Otagarı'nın hemen batısındaki kendi adını taşıyan caminin batısındaki türbesinde yatan zat Türkiye Selçukluları Döneminde yaşamış –yaygın kanaate göre- bir velli idi. Türbe kitabesine göre vefat tarihi H 662/M 1263 yılıdır. Sandukasının ayakucunda küçük bir ahşap sanduka yer almaktadır. Halk, bu sandukanın altında Şeyh Esad'ın kedisinin gömülü olduğuna inanır (Konyalı 2007: 457).

(3) İ. Aczi Kendi'nin mezkûr kitabının baskısında sayfa numaraları karışmıştır. Takdim ve Ön Söz'ü 8. sayfada tamamlanan kitabın, asıl metin kısmı –bir sonraki sayfaya göre- 5'ten başlayarak numaralandırılmıştır. Aslında bu sayfanın numarası 9 olmalıdır. Hâl böyle olunca Kendi'nin kitabının sayfa numaralarında 3'er sayfalık eksiklik söz konusudur.

(4) Şem'î'nin doğum tarihini İbnü'l-emin Mahmud Kemal Son Asır Türk Şairleri'nde, Nail Tuman Tuhfe-i Nâilî'de 1185 (Sarı: 2013: 16); Ergun-Uğur Konya Vilayeti Halkiyat ve Harsiyatı'nda (1926: 53); Feyzi Halıcı Âşık Şem'î Hayatı ve Şiirleri'nde (1982: III) 1198 olarak verir.

1783-84) gibi farklı yılları işaret ederler. Hâlbuki Şem’î bir gazelinde H 1242 (M 1826-27) yılında hacca gittiğini, bu sırada da yaşının elli beş-elli altı dolaylarında olduğunu belirtir:

*Sene bin iki yüz kırk ikide Şem’î gedâ
Sebeb-i hacc ile Cânân iline eyile sefer*

*Elli beş ell’altı yaşında Hudâ itdi nasîb
Viridi Şem’înin murâdn Hazret-i Rabbü’l-
enâm (Sarı 2013: 17)*

Bu durumda onun yaşını 55 kabul edersek; doğum tarihi: 1242-55=1187 (M 1773-74) olur.

Yine bir şiirine istinaden, Şem’î, eşinin vefatı (H 1249/M 1833-34) üzerine ikinci evliliğini yaptığında altmış yaşındadır (Kendi 1951: 150, 156). Bu duruma göre de onun doğum tarihi: 1249-60=1189 (M 1775-76) olur.

İbrahim Aczi Kendi’nin belirttiğine göre; yüz yaşının üzerindeki vefat eden Şem’înin torunu Âşık Emine Hanım (1262/1845-46?-1941?), dedesinin doğum tarihini –bizzat dedesi Şem’înin ifadelerine dayandırıarak- [H] 1187 olduğunu ifade etmiştir (Kendi 1951: 125-126).

Diğer yandan Şem’înin, H 1218 Şaban-Zilhicce aylarında [Aralık-Mart 1804] Konya’da cereyan eden Kadı Paşa Hadisesi’ne katıldığı mevcut üç şiirinden anlaşılmaktadır. Kendi’nin ifadesine göre H 1223/1808 M yılında, yirmi beş yaşlarında iken, ilk evliliğini yaptığına göre Şem’î, Kadı

Paşa Hadisesi sırasında bekâr ve yirmi yaşlarında olmalıdır. Bu iki vaka dikkate alındığında Şem’înin H 1190’ların sonuna doğru, muhtemelen 1198/1783-84 yılında doğduğu söylenebilir.

Tahsili

Şem’î’den söz eden kaynaklarda –tıpkı doğum tarihinde olduğu gibi- onun tahsiline dair verilen bilgiler de çelişkilidir. Mesela *Konya Vilayeti Halkiyat ve Harsiyatı*’na göre Şem’î “okuryazar değildir. Fakat ulemadan da geri kalmamıştır” ([Ergun]-[Uğur] 1926: 53). İbrahim Aczi Kendi de Şem’înin, otuzunu geçkin yaşlarında iken, babasının vefat ettiği 1231/1815 yılı Temmuzunda Silleli Âşık Sürûri ile tanıştığını, o zamanlar medrese talebesi olan Silleli Sürûri’den Şem’înin okuma-yazma; Sürûri’nin de Şem’î’den saz çalmayı öğrendiğini belirtir (Kendi 1951: 28). Bütün çelişkili bilgiler bir yana, külfetli bir dille ve aruz ölçüsüyle pek çok şiir yazan/söyleyen bir şairin okur-yazarlığından şüphe edilmesi düşünülemez (Sakaoğlu 2010: 291).

Kadı Paşa Hadisesi ve Şem’î

Kadı Abdurrahman Paşa (ö. 1808), aralarından birçok kadı çıkarmış İbradılı önemli bir aileye mensuptur. Konya ve Kayseri kadılıklarından sonra Alanya mutasarrıflığı yaptı. 1803 yılında Konya valiliğine tayin edildi. Ancak kadılığı sırasında Konya halkının nefretini kazandığı için Konya halkı onun şehre girmesine karşı çıktı. Bu süreçte Konya

Şem'i Divanı'nın kapağı

kanlı çatışmalara sahne oldu (1804). III. Selim'in güvendiği adamlardan olan Kadı Abdurrahman Paşa, Konya'da kısa bir müddet kaldıktan sonra -Konya valiliği uhdesinde olarak- çıkan isyanları bastırmak üzere Rume- li'de görevlendirildi. Bu arada Ni- zam-ı Cedit Askeri yetiştirilme- sinde görev üstlenen Paşa, 1807 yılında Konya valiliğinden ayrıl- dı. II. Mahmut'un saltanatında kendisine Kütahya valiliği ve Anadolu seraskerliği görevi veril- di. İslahat karşıtlarının İstan-

bul'da büyük bir isyan başlatması üzerine sarayın güvenliğini sağ- lamakla görevlendirildiyse de is- yancılara karşı tutanamayıp Anadolu'ya kaçtı. Memleketi İb- radi'ya sığınan Kadı Abdurrah- man Paşa burada oğullarıyla bir- likte idam edildi (Daha geniş bil- gi için bk. Ürekli 2013: 3-6).

Konya'da H 1218 Şaban-Zil- hicce aylarında [Aralık-Mart 1804] cereyan eden hadisede Koçbekir Ağa önderliğinde topl- anan Konya halkı Kadı Abdurrah- man Paşa'yı şehre almak isteme- diler. Konya halkı ayaklanmanın başlarında amaçlarına ulaşmış- larsa da bu Konya hadisesi Kadı Abdurrahman Paşa'nın üstünlü- güyle sonuçlanmıştır.⁽⁵⁾

Şem'i'nin aşağıda yer ver ver- diğimiz üç şiirinin ilkinde Konya halkının Kadı Abdurrahman Paşa hakkındaki düşünceleri ve ona kahramanca karşı koyuşları; ikincisinde Konya halkına karşı direnemeyen Kadı Abdurrah- man Paşa'nın Şerafeddin Camii'ne sığınışı Koç Bekir Ağa ile Kadı Abdurrahman Paşa arasın- da muhavereli bir biçimde ele alınmış; üçüncüsünde de Kadı Abdurrahman Paşa'nın hadiseyi bastırmasıyla tıpkı Koç Bekir Ağa gibi Âşık Şem'i'nin de Kon- ya'yı terk etmesi ve bu süreçte başından geçen enterasan olay- lar tahkiye edilmiştir.

*İbtida Konya'ya olunca kadı
Konya'yı hep kırmak oldu muradı
Tâ önünden tuttu Manav inadı
Tekebbürlük etti uydu şeytana*

(5) Koç Bekir Ağa ile Konya hadisesi üzerine kaleme aldığımız kapsamlı makalemiz yayımlanma sırasını beklemektedir.

Karlar mahkemeye çaldı taşı
Hükümetten düştü kibrinden naşı
Külâhçı Ali'ydi cemaat başı
Dediler olmuştı ona hasmane

O sıkıyla etti büyük yemini
Gitti vardı oldu maden emini
Titretmek isterdi bunca zemini
Ekin yakın ulaşmazdı harmana

Çün harab eyledi on iki kaza
Yaratan olur mu bu işe rıza
İki tuğ alınca meza ma meza
Yararlık gösterdi Âli Osman'a

Bir az yürük çeri başına derdi
Sanki peyda etti bir büyük ordu
Akgöl'de İsmail Pazarı'n kırdı
Suikasd eyledi azmetti hana

Bir iyice nizam verince canlı
Tâ Sille'ye düştü yarısı şanlı
Girince Konya'ya kalbi berkinli
Kurdular⁽⁶⁾ Konyalı merdimerdane

Çoktan düşünürdü Konya'ya bir renk
Geline çarşıya attırdı tüfenk
Allah Allah deyu çekildi gülbank
Aklı kesti yine geldi amane⁽⁷⁾

Ezelden Konya'nın varidi namı
Derd ki Konya'ya verdim⁽⁸⁾ nizamı
Eğer olmasaydı mektebler, cami
Bakaydın meydana akacak kane

Bir öğle vaktında kavga kuruldu
Bu işe Konyalı pekçe sarıldı
Gerçi bizden beş on yiğit kırıldı
Ecel geldi baş ağrısı bahane

Kırk dört saat oldu bu cenk ü cidal
Ağaları bilsen hep Rüstem ü Zal
Allah ocağına vermesün zeval
Ağızların açtı saldı dümane

[Yoldaşlar hep mitres etti ol leşi
Bizde böyle olur aslan güreşi

Şem'i Divanı'nın ilk sayfası

Var indi elinde tahtım taşı
Biraz tuluk hazır eyle katrana⁽⁹⁾

Hacı Bektaş köçeydi ocaklı
Askerini bozdu iki bıçaklı
Dahi on bin yiğit var idi saklı
Binde biri çıkmadıydı meydana

Ocaklı çağırdı daim Allah yar
Yardımcımız olsun ol Gani Settar
Cihanda var mıdır sen gibi gaddar
Kurşun attı mektebdeki sıbyane

(6) [Dalboy] 1928b'de "durdular".

(7) [Dalboy] 1928b'de "imana".

(8) [Dalboy] 1928b'de "verem".

(9) [Dalboy] 1928b'deki bu dördlük M. Erdoğan'da yoktur.

Gerçi bizden yiğit var zayı olan
Nam ü şanıımızdır halka yayılan
Seni koyuverdik burdan reyılan
Bırakma döşegin Konya'dan yana

Minareye çıktı senin soytarın
Deliklere düştü hep Manavların
Yok mudur zerrece namus u arın
Şimdi döndü faka düşmüş sıçane

Daim hiyanetlik fikri hayali
Konya'ya kem bakan bulur zevali
Lisanında halkın ırzı ile mali
Anı havale ettik biz Yezdan'e

Bu cenge Hazreti Mevlâna geldi
Şemsi Tebriz ile beraber oldu
Yeryüzü büsbütün meikle doldu
Sığışamaz oldu halk bu cihane

İnkisar eyledi kürside vaiz
Bakındı ki Manav yanına kalmaz
Kapandı camiler kılınmaz namaz
Mazinler çıkmadı üç gün namaza

Nizamı Cedidde varidi elin⁽¹⁰⁾
Her nereye varsan ordan koğulun
Kaldı da bu zurna ile davulun
Sıklmadı⁽¹¹⁾ haber salan fermane

Bu kavga yiğidin adını seçti
Hezaran yiğitler serinden geçti
Dediler Şem'îyâ ya şükür kaçtı
Hele bak gidiyor koca cihane (Erdoğan
1944a: 39-41)

*
Bekir Ağa der ki ey Kadı Paşa
Şimdi oyununla çıkdın mı başa
Eğer yiğit isen çık indi dışa
Cenk edelim senin ile bir zaman

Kadı Paşa der ki değilsin dengin
Benim bu âlemde var mıdır rengim

(10) Bu mısra [Dalboy] 1928b'de "Nizam-ı Cedide vardı ta elin" şeklindedir.

(11) [Dalboy] 1928b'de "sıklmadan".

Hiç kayas götürmez bilirsin cengim
Dön git arzın ile eğlenme heman

Bekir Ağa der ki ağalarım var
Birin koyuversen beş ordu bozar
Kelleni istedi huzur-ı ahzar
Sana necat yoktur ey Abdurrahman

Kadı Paşa der ki mülük idim ben
Ben Konya'yı yerken nerde idin sen
Doldurdum altınla üç tane mahzen
Harcederim bu inada bir zaman

Bekir Ağa der ki ey yüzü kara
Taş attın Hazreti Molla Hünkâr'a
Elime geçersen çekerim dara
Seyrettiririm üleşini bir zaman

Kadı Paşa der ki gel git buradan
Sonra seni kaldırırm aradan
Eğer bir fırsat verirse Yaradan
Arpa eker Konya'yı edem vıran

Bekir Ağa der ki ben otuz birim
Ocaklı beyinde tuğsuz vezirim
Pençesi kan saçar alıcı şirim
Nerde cenk edersen benimdir meydan

Kadı Paşa der ki bende toplar çok
Sendese bu âletin hiçbirini yok
Senin başındaki hep çoluk çocuk
Sonra cümlesini bırakın kurban

Paşa der ki bende var delikanlı⁽¹²⁾
Kılınç gamzesine⁽¹³⁾ kodular eli
Sen gibi düşmana demezem beli
Eğer yiğit isen çık işte meydan

Bekir Ağa der ki dilin⁽¹⁴⁾ ne köpek
Öyle cadıdır ki yollama kürek⁽¹⁵⁾
Belli olur meydan kurulunca cenk
Çıksın Küçük Ahmet hem Kavas Osman

(12) Bu mısra [Dalboy] 1928b'de "Kadı Paşa der ki bende var deli" şeklindedir.

(13) [Dalboy] 1928b'de "kabzasına".

(14) [Dalboy] 1928b'de "delin".

(15) [Dalboy] 1928b'de "görek".

Kadı Paşa der ki oğlum geleydi
Şakir benim ile belli⁽¹⁶⁾ olaydı
Kapu kethüdam da haber salaydı
Böyle eylemezdim tedbirde noksan

Bekir Ağa der ki genceden⁽¹⁷⁾ kaçtın
Güya kanatlandın göklere uçtun
Şimdi Tekeli'nin⁽¹⁸⁾ eline geçtin
Doldurun kafana ya ot ya saman

Kadı Paşa der ki tükendi cevab
Gözüme İbradı göründü bab bab⁽¹⁹⁾
Kırdım askerimi istedim harab⁽²⁰⁾
Şaştım hey ağalar bu nasıl hicran

Bekir Ağa der ki kaçırtdık hayfa
Hamdola kapandı hem çeşm-i â'dâ
Diyinci bakalım Âşık Şem'îya
Söyle bu davaya bir hoşça destan (Erdoğan
1944b: 23-25)

*

İbtidâ Konya'dan itdik firârı
Biz de devir itdik terk-i diyârı
Karaman'ı geçdik Kıbrız'a vardık
Olmuş idik Kadı Paşa firârı

O yerden itmişdim (?) ben
Yürüdim o yerden bir sabah irken
... (?) râhat oluruz dirken
Düşdik Alâiyye kapdık şikârı

(?) Elmalî'yi gezdik durmadık
Ebedi (?) bir yerde zarar görmedik
Sırrımızı kimseye haber virmedik
O yerde çıkardık kışı bahârı

O yerde de almadık biz bir murâd
Güyâ peydâh itdik bir iki kanat
İzmir'e gitmeye ben oldum müştak
A'lâ medh itdiler bize o şârı

İzmir'ün âdemi gâyet çebebi
Hâlet çarşusu değer şâh-ı Halebi(?)
Orda da olmadı kârûn tolaba
Bir gicede buldım ben Akhisar'ı

Vardım Mi'alic'de atımı satdım
Ben de bilmem dostlar neyledim ne'tdim
Hele üç guruşa bir kayık tutdım
O gün de boğazı çıkdım dışarı

Çılanca boğazı aldı bir hevâ
Bir rüzigârı buldık bâd-ı hevâ
Çöplük iskelesin tutdık (?)
Birbirin uykudan herkes uyarı

Gördüm İslambol'ı bir şîrîn belde
Bilâdim mehdini itmeye dilde
Yirmi beş pâre kalmış idi elde
Didim ki karnımı toyuram bari

Karnımı toyurdım aldım bir hıyar
Her kârı kendime itdım ihtiyâr
Yeni Câmi içinde kurulmuş bâzâr
Durdum seyr eyledim ten ol bâzârı

Bakdım benim için aslâ bir kâr yok
Hamd itdım Mevlâ'ya hele karnım tok
Bir iki gün aldım satdım ben balık
Eyledim ondan (da) biraz zarârı

Bir kârda baş tutup ben kalamadım
Kendime münâsip bir iş bulamadım
Çıkdı(m) İslambol'da hiç duramadım
Gözüme aldım bir de Üsküdar'ı

İndim iskeleye bakdım hevâ hoş
Üç çifte bir kayık gurusu ister beş
Bir çifte çağırdı senüñ yerin boş
Bakdım kayıkçımuñ bir ihtiyârı

Merhamet eyledim girdim içeri
İslanmış kayığün bir parça yeri
Yine zuhûr itdi birez müşteri
Bindi yanımıza bir iki karı

(16) [Dalboy] 1928b'de "bile".

(17) [Dalboy] 1928b'de "geceden".

(18) [Dalboy] 1928b'de "Tekyelinin".

(19) [Dalboy] 1928b'de "yap yap".

(20) Bu mısra [Dalboy] 1928b'de "Kırdın askerimi beni ettin harap" şeklindedir.

Ele kürek itdi ordan ihtiyâr
Didi müşteriler heyvâh deñiz var
Batı tarafından aldı rûzigâr
Kucaklayup gelür doluyla kar(i)

Bocaladık ammâ gitmiyor giri
Ne beri gelir ne gider ileri
Didi ne yapalım aman müşteri
Didim tevekkül ol da koyuvir bari

Küregün birisi gitdi denize
İhtiyârdan imdâd olmadı bize
Ol vakit yumruğı basdık biz göze
Başladık itmeye feryâdı zârı

Öbür kürek dahi kırıldı ansız
Bakdım ihtiyâr ezelden cansız
Ne bir kürek kaldı ne de yelkensisiz
Kimsenün kimseye yokdur habârı

Karılar saçını yolarlar başdan
Bir(i) kıçdan virir bir(i) de başdan
İmdâd umuyoruz gökdeki kuşdan
Cümlemiz kaldırdı başın yukarı

Şiddeti art(ır)dı basdı bir tuman
Turmaz ârâmı yok artmada tufan
Karda birbirini seçmezken insan
Gözükdi çeşmime Eyüb Ensârı

Martı kuşu gibi gezdik yürüdik
Bundan halâsımız yokdur dir idik
Yönümüzü dergâha tutdık tururdık
Yetişdi keremi Perverdigârı

Cankurtaran diyü başladık zâra
Sadâımız tuyuldu Gâzi Hünkâr'a
Korkmañ diyü bir hûb geldi (?)
İmdâda yollamış Hızır İlyas'ı

Geldiler aldılar bizi sandala
Didiler sen misün bizim budala
Didim felek bizi koydı bu hâle
Didiler ecrini virmez mi Bârı

Deryâ hâli ... (?)
... (?) olur bu kazâ
Ey kişi kazâyâ olmazsuñ rızâ
Çıkarma hatırdan ism-i Kakhâr'ı

Bu sözlerim yalan değıldir hâşâ
Dahı neler gelür sağ olan başa
Şem'i dir kayıkdan çıkınca dışa
Aldık yüzlerimize sürdik gubârı (Sarı 2013:
216-220)

İlk Evliliği

Oldukça yakışıklı, karakaşlı ve gözlü, pembe buğday benizli bir genç olan Şem'i, yirmi beş yaşlarında iken (Kendi 1951: 5), 1223/1808 yılı Nisanının sonlarında, Konya'nın zengin ve tanınmış bir ailesinden Sillelizâde Hacı Abdülkadir Ağa'nın kızıyla nişanlandı (Kendi 1951: 10) ve aynı yılın Mayıs ayı ortalarında da evlendi (Kendi 1951: 20)⁽²¹⁾.

Babası Mehmed Ağa 1231/1815 Haziranı başlarında vefat etti ve Pir Esad Tekkesi önündeki mezarlığa defnedildi. Babası vefat ettiğinde Şem'i'nin, beş yaşında Mustafa isminde bir oğlu, iki yaşında Esmâ isminde bir kızı vardı (Kendi 1951: 25)⁽²²⁾. Şem'i'nin, gönlünde Hazret-i Pengamber'i ve Mekke'yi ziyaret etme arzusunun doğduğu 1235/1819 yılında bir oğlu daha oldu. Adını Muhammed (Mehmed) koyduğu bu oğlu, deyişlerinde "Şem'i'nin Gülü" mahlasıyla, kadınlar arasında da "Hacı Teyze" olarak tanınan Âşık Emine Hanım'ın babasıdır (Kendi

(21) İbrahim Aczi Kendi'nin verdiği bu bilgilere göre Şem'i'nin doğum tarihi: 1223-25=1198 olur.

(22) Bu duruma göre evliliğinden üç yıl sonra doğan oğlu Mustafa 1226/1811-12; ondan üç yaş küçük kız kardeşi Esmâ da 1229/1813-14 doğumludur.

حبيب كود كار سين رحمة للعالمين سسنا ابو ابيضايد او غور از حججك در بار سؤالا الله

مبارك ايستان عيزتكه كلدي رد ايتنه قولك شمعې كدا در امتكدرن بار سؤالا الله

يا ذا اوله شانيز لبيك لبيك او قوسم الله
قصو ريكه هان مقبول حج ايليه الله
طرا اندر حجه كور باشن دوكه قيسر سبيل الله
دليل اولد رهك زونر بفت فاصوشو الله
نظر قلم نيا باينده وارد ديورنك عبد الله
غور نلسر نينيه كلك ديورن حسته الله
بوز اوله دعوت ايتنه ابراهيم خليل الله
جهانوك زينن تر ايله اولدق بقا با الله

كورندك دستيكه الاحاصه ميرة بيت الله
بجهد الله سلامك ديدك دنيا ايله و يرمك
يولكده مال جان هر كور وار سه صرف ايلك
طافله بو نونه زهير سبجي مولاناك
همان نيزن هم بلواره كوشن نينيه حقاك
خندان سج مبرور سعي مشكور اولمستين
دعا مز مستجاب اولمقله وارد سندينده
كيوب اجرامې محرم اولدق لجهكده خندان

قصو ريم بويدين اشقيدرد ديونم چكده اي شمعې
بجهد الله شفا عجزك محمد در رسولا الله

صفا سين سورمدن كجا به كيه يوز
اغلاي اغلاي دوشده كيه يوز
چيقار مشن پجهين فوفسندف
پرفاز ايدوب او بده كيه يوز
مولام سحره بوسون بيكر باش سين

بلبدن بريدك كله كلره
افشاده كز يالين اياق يولكده
بهار ايامنده بلبل سسيند
اي واه كوكل قوشې جان قفسيند
كوكلر بايتن مېكسين پاشام سين

روف
محمد
حسره

يتش اي بيوقا حلال شه سين
شمعې اجل جامن ايجده كيه يوز

۳۰
۱۱ ر

بودعه دخي حاجي حيزلدينك دستكاهلرنك طبع قمشيل اولمشدر

1951: 55, 56). Şem'î'nin, Hacı Mehmed Efendi olarak tanınan bu oğlu, içinde babasına ait şiirlerin de yer aldığı 1271/1855-56 tarihli bir cönk sahibidir (Sarı 2013: 18; 6 Nu.lu dipnot).

Helvacılığı ve Celaliye Vakfı Aşar Memurluğu

Şem'î'nin babası helvacı Mehmed Usta, Konya'da helvacılık yapan Rum ve Ermeni ustalarının yanında yetişmiş, Konya'nın ilk helvacılarından. Dükkânı da Çıkrıkçılar İçindedir (Kendi 1951: 27)⁽²³⁾. Yaşı yerini bulduğunda oğlu Ahmed'i de cırac olarak yanına aldı. Ahmed, her ne kadar küçük yaşlarından itibaren aşıklağ meraklı ise de genç yaşında babasının yanında mesleği öğrenerek helvacı oldu.

Babasının vefatından sonra bir müddet daha helvacılık yapan Şem'î, bu esnada zaman zaman dükkânın arka tarafında ayırdığı özel bölümde aynı meşrebden dostlarıyla saz ve söz meclisleri yapardı (Kendi 1951: 27). 1233/1817 yılı ilkbaharında, o zamanlar genç bir zat olan Hemdem Çelebi, Mevlâna Dergâhı'nın şeyhiydi. Çelebi, şöhretlerini takip ettiği Şem'î ile Sürûrî'yi bir gün konağına çağırıldı. Burada onları Mevlevî şair ve musikişinaslarla tanıştırdı ve konağında bunlarla birlikte haftada bir gün saz âlemi düzenlemeye başladı (Kendi 1951: 28). Bu arada ara ara Dergâh'ın hizmetinde de bulunan Şem'î, nihayet 1239 (1823-24) baharı yaklaşırken dükkânını –henüz on iki on üç yaşların-

daki-büyük oğlu Mustafa'ya teslim ederek zamanının çoğunu Dergâh'ın hizmetine ayırdı. Onun bu kararında Dergâh'ın Celaliye Vakıflarından daha iyi kazanç elde etmesi etkili olmuştur (Kendi 1951: 88). Bu vazifesinde başarılı olup, Hemdem Çelebi'nin de güvenini kazanan Şem'î, 1241/1825 senesinde Çelebi Efendi tarafından Celaliye Vakfı'na aşar memuru olarak atandı (Kendi 1951: 107). Bu görevi dolayısıyla Şem'î diyar diyar dolaşırken, sazı ve sözüyle de gönlüllere yerleşip, ününe ün kattı.

Hacca Gidişi

Celaliye Vakıfları aşar memurluğuna atandığı yıllarda Şem'î, bir yandan haccetmek arzusuyla yanıp tutuşmakta; ancak parasızlık sebebiyle bu arzusunu yerine getirememektedir. 1241/1825 senesi Konya'da çok bereketli geçtiğinden Konya'da birçok kişi hac hazırlığına başlar ve bu cümleden olarak davetler yapıp, akın akın veda ziyaretleri yapılır (Kendi 1951: 104). Bu cemiyetlerde yer alan naçar Şem'î, bu toplantılardan birinde coşarak:

*Cân ü dilden aşîğim bi'llâhi Beytullâh'a ben
Görmeyi dâ'im münâcât eylerim Allâh'a ben*

matla'ıyla başlayan dokuz beyitlik bir divan söyler (Kendi 1951: 105).

Ortak dostları sayesinde Şem'î'nin bu divanını okuyup onun yüreğinin feryadını öğrenen Hemdem Çelebi, bir akşam onu konağına davet ederek onun gönlünü okşar ve hacedebilmesi için kendisine yardımında buluna-

(23) İ. Aczi Kendi'nin ifadesine göre bu dükkân, Çıkrıkçılar İçeri girişinde, umumi helânın yanında, yakın zamana kadar faaliyette olan ve Sözbir'lerce işlenen helvacı dükkânı olmalıdır. Burası günümüzde bir kunduracı esnafı tarafından kullanılmaktadır.

Bir Âşıklar Bayramı öncesinde Şem'inin kabrini ziyaret eden âşıklar

çağını vaat etti (Kendi 1951: 109). Nihayet 1242/1826 senesinde şen ve bereketli geçince Şem'î hacca niyetlendi (Kendi 1951: 111). Bu arada Hemdem Çelebi de içinde otuz altın bulunan bir keseyi Şem'î'ye göndererek vaa-dini yerine getirir (Kendi 1951: 116).

1242/1826 senesinde Konya'da on bir hacı namzedi vardır. Bunlar bir araya gelerek kervan işini ayarlarlar. Bu arada hac dua, ziyafet ve ziyaretleri de başlar (a.e., s. 119).

1241/1826 Şabanının ilk Perşembesi Konya hac kervanı Musalla meydanında hazır olur. Kervana dâhil olacak hacılar, kalabalık bir uğurlayıcı topluluğuyla Mevlâna dergâhı önünde yapılan duadan sonra Musalla'ya kadar getirilip, buradan kutsal topraklara uğurlanırlar. Daha önce de belirtildiği gibi Şem'î bu esnada 55-56 yaşlarındadır.

Şem'î, bu yolculuğun merhaleleriyle kutsal topraklarda geçirdiği anları içli şiirlerinde terennüm etti (a.e., s. 111, 122 vd.). Bu şiirlerinden en ilgi çekici olanı Bilâl-i Habeşî Mescidi minaresinden okuduğu ve orada bulunan bütün hüccâcın gözyaşları içerisinde huşû içinde dinlediği;

*Günâhım boydan aşkıdır begayet yâ Resûlallâh
Meğher senden ola lûtf u inâyet yâ Resûlallâh*

matla'ıyla başlayan on bir beyitlik naatıdır⁽²⁴⁾. Birçok şiirini Hicaz'da iken söyleyen Şem'î, 1243/1827 senesinde salimen Konya'ya vasil oldu.

(24) Bu şiirinden dolayı olsa gerektir ki; Nâbi'nin hac yolculuğu sırasında Medine'ye karşı ayaklarını fütursuzca uzatarak yatan bir paşaya ithafen kaleme aldığı:

Sakın terk-i edebden küy-ı mahbûb-ı Hudâ'dır bu
Nazargâh-ı ilâhî'dir Makâm-ı Mustafâ'dır bu

matla'ıyla başlayan meşhur naatinin menkibesine benzer bir menkıbe de Konya'da Şem'î'ye atfedilir.

İkinci Evliliği

1249/1833 yılında eşini kaybeden Şem’î, yetişkin yaşlarda iki oğlu ve bir kızıyla, küçük yaşlardaki iki kız çocuğu ile kalakaldı (a.e., s. 150). Yukarıda belirtildiği gibi kendisi de altmış yaşında olan Şem’î, çocuklarını yalnız bırakamadığından aşar memurluğuna da gidemez oldu (a.e., s. 151). Bu durum üzerine dostlarının araya girmesiyle aynı yıl içerisinde ikinci evliliğini yaptı.

İstanbul’a Yolculuk ve İhtisab/Çarşı Ağalığı

Şem’î’nin büyük oğlu Mustafa 1250/1834 yılında askere alındı. Bu sıralarda Sürûrî hâlâ İstanbul’da bulunmaktaydı. Şem’î’nin me’yûs hâlini haber alan Sürûrî, Şem’î’ye bir mektup yazarak onu İstanbul’a çağırdı. Mektubunda, Şem’î’ye, yanında divanını da getirirse oğlunu askerlikten kurtarabilmesinin kolaylaşacağını da belirtir. Bunun üzerine Şem’î, İstanbul’a gitmeye karar verdi (a.e., s. 157).

Şem’î, İstanbul’a varınca, Sürûrî’nin mektubunda bildirdiği adres üzere, doğruca Konyalı Şah İsmail’in meşhur kahvesine indi. Kıl aba ve şalvardan ibaret kıyafetiyle bir deveciyi andırıldığından kahvenin bir bucağına garibane oturur. Akşam kahveye toplanan âşıklar ve kalem şuarâları, aralarında ahenge başlarlar. Okunan şiirler arasında Şem’î’nin de bir gazeli vardır. Kendi şiirini işitince aşka gelen Şem’î, onlardan bir saz ister. Onlar Şem’î’nin kıyafetine bakıp isteğini yerine getirmek istemezlerse de; Şah İsmail’in araya girmesiyle ona bir saz verirler (a.e., s. 159). Okudu-

ğu şiirinin sonunda onun mahlasını duyan Şah İsmail, ünlü hemşehrisini samimiyetle kucaklar, mecliste bulunanlar da Şem’î’den özür dilerler (a.e., s. 160). Şah İsmail, ertesi günü Sürûrî’yle Şem’î’yi buluşturur.

Sürûrî, sarayda iyi bir şöhrete sahip Çarhacı Ali Paşa’nın⁽²⁵⁾ emrinde âdeta bir göz hapsindeydi. Sürûrî, Şem’î’yle hasret giderdikten sonra Paşa’ya giderek durumu anlattı ve ondan bir günlük izin istedi. İzni veren paşa ayrıca yatması için Şem’î’yi konağına getirmesini de ona tembih etti. İstanbul’da Şem’î’yi gezdiren Sürûrî, akşam onu tekrar Şah İsmail’in kahvesine götürdü (a.e., s. 161). Şem’î’nin İstanbul’a geldiğini duyan bütün İstanbul âşıklarıyla kalem şuarâları kahveye toplandığından kahve hayli kalabalıktır. Kahvede yine güzel bir ahenk meclisi kurulur. Hatta bu meclisin medhi saraydan duyulunca Şem’î saraya davet edilir. Sarayda Sürûrî ile birlikte çalıp söyleyen Şem’î, terennüm ettiği son şiirinde oğluna dair dileğini de ifade etti. Onun bu dileği kabul edildiği gibi Şem’î’ye İstanbul’u iyice gezdirmesi için Sürûrî’ye de on beş gün izin verilir.

Şem’î, İstanbul’da devrin meşhur şairlerinden Bursalı Vâsıf Bey’in de dikkatini çekip, iltifatına nail oldu.

Nihayet, Edirne’den gelen oğlu ile buluşan Şem’î, gerek sarayın gerekse birçok kişinin ih-

(25) İ. Sürûrî’nin efendisi durumundaki paşayı, aslen Konyalı olan Çarhacı Ali Paşa olarak adlandıran Aczi Kendi, ya tarihte ya da paşanın adı hususunda bir hataya düşmektedir. Zira Çarhacı Ali Paşa’nın vefat tarihi 1239/1823 (Tokat)’tür (Paşa hk. daha geniş bilgi için bkz. Muzafer ERDOĞAN, “Çarhacı Ali Paşa”, Konya Halkevi Kültür Dergisi, S 83, Konya, Eylül 1945, s. 4-11.

san ve lütuflarıyla Konya'ya döndü (a.e., s. 162 vd.). Sarayın ona en büyük ihsanı kuşkusuz ihtisab/çarşı ağalığıdır⁽²⁶⁾.

Son Demleri ve Vefatı

Şem'i, 1252/1836 yılından sonra evinin sorumluluğunu oğlu Mustafa'ya bırakarak kendini maneviyata verdi ve vaktinin çoğunu Dergâh'ta geçirmeye başladı (a.e., s. 189).

1253/1837'de bir hastalık geçiren Şem'i, vücutça zayıf düştü. 1254/1838 baharında da gömüleceği yeri ve mezar taşına yazılacak şiiri oğlu Mehmed'e teslim etti (a.e., s. 190).

Şem'i, 1255/1836 yılında, oğlu Mustafa'nın, Celaliye Vakfı ambarından zahire nakli için Karaman'da bulunduğu bir sırada, hastalandı. Hastalığının üçüncü günü yatağında son şiirini oğlu Mehmed'e yazdırdı ve Nevruz sırasında bir sabah vakti de ruhu teslim etti (a.e., s. 191). Bu son şiiri şudur:

*Bülbülden bir sadâ/nidâ⁽²⁷⁾ geldi güllere
Safâsın sürmeden geçdi gidiyor
Üftâdeler yalın ayak yollara
Ağlayı ağlayı düşdü gidiyor*

*Bahar eyyâmında bülbül sesinden
Çıkarmış perçemin fino⁽²⁸⁾ fesinden
Eyvâh gönül kuşu can kafesinden
Pervâz idüb idüb uçdu gidiyor*

(26) Osmanlı Döneminde daha ziyade "ihtisab ağası" veya "ihtisab emini" denilen muhtesib, devletin kuruluşuyla birlikte ortaya çıkmıştır. Kadı tayin edilen her yerde üstlendiği sorumluluklarla onun yardımcısı durumunda olan bir de muhtesib bulunuyordu. Bu görevlilerin bakacakları işler içtimâî, iktisadî, adlî ve dinî alanları kapsıyordu. Muhtesibler, kadının yoğun işleri yüzünden ilgilenemediği konularda tam yetki sahibi olmakla birlikte ağırlıklı olarak çarşı ve esnafın düzenini, halkın da alışverişinde zarar görmemesini sağlamak için denetim faaliyetleri yapardı (Bkz. Ziya KAZICI, "Hisbe", TDVİA, c. XVIII, İstanbul 1998, s. 143-145).

(27) Böyle yazılışlar şiirin varyantları sebebiyledir.

(28) fino: Huni (Fesin şekliinden olsa gerektir).

*Sen de bir kez gelsen kabrim ucuna
Gam yükün yükletdim yüz bin hecine
Yaradan karışır anın bacına
Dil fenâ mülkünden göçdü gidiyor*

*Gönlümün/gönüller bâbında beysin paşasın
Mevlâm ömür virsün binler yaşasın
Yetiş hey Mustafa'm helallaşasın⁽²⁹⁾
(Gelin ey bî-vefâ/vefâsız helallaşasın)
Şem'î ecel câmin içdi gidiyor (a.e., s. 191)*

Yıllar geçtikçe Şem'i'nin yıpranan mezar taşı 1340/1925 senesinde sevenlerince değiştirilerek yenilenir. Bu değiştirme esnasında eski taşın başında yazılı olan vefat tarihinin, 1255 rakamının sonundaki 5 rakamı –taşın yıpranmasından dolayı– 0 gibi okunarak yeni taşın üzerine 1250 olarak geçirilmiştir (a.e., s. 192).

Şem'i'nin mevcut mezar taşının kitabesi şudur:

*Vefâtı 1250 (1834-35)
Bu cihân kimesneye [bâ]kî değil
zill-ı hayâl
Gafllet ile aldanub meyl itme kalb
nakkâşına
**Âkıbet olsan gerekdir sen de
muhtâc-ı du'â**
Oku birkaç fâtiha bahşeyle dîn
kardaşına
Gitmedi kabre benimle ehl-i
evlâdile mâl
Berk idüb tobrak dağıldı baştan
başına
Ey birâder bak bana ibret değil
miyim sana
**Şem'î nâmım bir nişân oldu
mezârım taşına**
1342
Târih-i ta'mîr*

(29) Şiirin varyantlarında bu mısra: "Gelin ey bî-vefâ/vefâsız helallaşasın" şeklindedir.

Şem’î’nin vefat tarihini İ. Aczi Kendi 1255 olarak verse de ondan bahseden diğer kaynaklarda –tıpkı doğum tarihinde olduğu gibi- vefat tarihleri farklı farklıdır. Bütün bu kaynaklar karşılaştırıldığında Şem’î’nin vefatının da H 1255-1257/M 1839-1841 tarihleri arasında vuku bulunduğu söylenebilir (Sarı 2013: 27).

Âşıklığı

Şem’î, babasının helvacı dükânında bulunduğu küçük yaşlarından itibaren âşıklığa, irticalen şiir söylemeye ve saz çalmaya meyleder. O yıllarda bu mesleği öğrenmek için Konya’da oldukça uygun ortamlar mevcuttur. Bu ortamlardan biri Türbe Önü’ndeki Türbe (Âşıklar) Kahvesi⁽³⁰⁾, diğeri Buğday Pazarı yanındaki Ayakçı Kahvesidir. Türbe Kahvesini Bolulu ünlü âşık Âşık Dertli (1772-1845?) işletmektedir. Gerek kahvenin gerekse müstecirinin ününden dolayı Türbe Kahvesi Türk dünyasının her tarafından gelen âşıklarla dolup taşmaktadır. Yaşının küçük olması sebebiyle kahveye girmesine izin verilmeyen Şem’î, akşamları gizlice kahveye sokularak âşıklığını geliştirir. Babasının vefatından sonra da helvacı dükkânlarını saz ve söz âlemleri yapılan bir mekân hâline getirir. Yaşı ilerledikçe ünü artan Şem’î, nihayet

(30) Türbe Kahvesi basık ve dar bir mekân olduğundan 1236/1820 ilkbaharında Hemdem Çelebi, Türbe Hamamı’nın yanındaki arsaya geniş ve etrafı pencerelerle aydınlatılan yeni bir kahve yaptırtmaya başlar. Bu kahvehanenin ortasına da, tas gibi değirmi yeckpare taştan fıskiyeli bir havuz yaptırtılarak buraya Dergâh’tan Dutlu suyu verilir (Kendi 1951: 59). Bu şadırvanından dolayı, bu kahve Sulu Kahve adıyla meşhur olmuş; açıldığı tarihten itibaren de âşık meclisleri genellikle bu kahvede kurulmaya başlanmıştır.

sarayda sultanın huzurunda dahi sanatını icra eder.

Şiirlerinde kullandığı Şem’î mahlası⁽³¹⁾, atalarından birinin adıdır. Ünü arttıkça da bu mahlası, adının önüne geçer. Şem’î, bazı şiirlerinde de mahlasına “Derd-mend, Derdimend, Hacı ve Baba” gibi sıfatlar ekler (Sarı 2013: 15).

San’atı, Dil ve Üslubu

Âşık Şem’î, âşık ve divan edebiyatları şiirlerinin vezin, dil, ahenk ve estetik anlayışlarını birlikte kullanmış; hem hece hem de aruz vezniyle çok güzel şiirler ortaya koymuştur. Saz eşliğinde terennüm ettiği şiirlerinin çoğu irticalen söylenmiş şiirlerdir (Sarı 2013: 30). Şiirlerinde dinî-tasavvufi terimlere, Farsça ve Arapça tamlamalara yer veren Şem’î’nin dili diğer saz şairlerine göre ağır sayılır (Albayrak 2010: 505).

Dîvânı

Şem’î, vefatından sonra zengin-fakir herkesçe okunarak hayr ile anılmak için ve onlara yâdigâr olsun diye bir dîvân tertip etmiştir. Yaradan’a hamd ederek başladığı divanında gazel, semai, divan, koşma, kalenderi, mersiye, destan vb. tarzda şiirler yer almaktadır (Sarı 2013: 63). Günümüze kadar dîvânının dört yazma, otuz civarında da matbu nüshası tespit edilebilmiştir (Sarı 2013: 63).

(31) Türk edebiyatına mal olmuş Şem’î mahlası dokuz şair mevcuttur. Konyalı Şem’î’nin yanı sıra bunların içinden en tanınmışları bir mutasavvif ve divan şairi olan Prizrenli Şem’î (ö. 1529-30) ile Mesnevî şairi Şem’î Şem’ullah (ö. 1602-03)’tır.

Mevlevîliği

Ondan bahseden bazı kaynaklarda –Şem’î Dîvânı’nın yazma nüshalarından ikisinin başında yer alan- “Besmele manzumesi”ndeki şu beyte dayanılarak Şem’î’nin Mevlevî olduğu belirtilmiştir:

*Mevlevîyem Mevlevîyem Pirimiz Monlâ-yı Rûm
Şâh-ı Kutbü’l-ârifindir ser-fîrâz-ı evliyâ*

Bir beytinde de Hz. Mevlâna ve Mevlevîliğe olan yakınlığının çocukluk yaşlarında başladığını, bu aşkın mumunu Mevlâna Dergâhı’nda yaktığını söyler:

*Tıfı iken dergâh-ı Mevlânâ’dan uyardım mumum
Bende-i Monlâ-yı Rûmî’yim tarikim dervîşân*

Bütün bunlara rağmen onun Mevlevîliği hususunda elde fazlaca bir malumat yoktur. Hangi tarihlerde ve kimlerden yettiği, mürşidinin kim olduğu, bin bir günlük girip girmediği kesin olarak belli değildir (Sarı 2013: 56). İ. Aczi Kendi ise onun, başına bir Mevlevî külâhı giymeyi çok arzulamasına rağmen Mevlevîlik usul ve ananesine göre Mevlâna sülalesine mensup olamayışı ve Dergâh’ta bin bir günlük çile çıkarmamış olması sebebiyle bu arzusunun gerçekleşmediğini belirtir (Kendi 1951: 113).

Şem’î’den Şiirler

Konya Medhiyesi

*Aşk u şevk ile kurulmuşdur binâsı Konya’nun
Anun için bâd-ı Cennet’dir hevâsı Konya’nun
Hicrine mahbubünü kalmış muhayyer âşığı
Da’vet itmîş dostuna olmuş hevâsı Konya’nun*

*Hor gezer âdemleri ammâ velî irfân olur
Hâfızı gayet cerî âlimleri ummân olur
Hâsılı bir katre âbın nûş iden aslan olur
Gâlibâ toprağınun bu iktizâsı Konya’nun*

*Açdı cândan yâreyi gûş eyledik neyle kudüm
Biz anun dervîşiyiz inkârımız yok bi’l-umûm
Şâh-ı Kutbü’l-ârifindir Hazret-i Monlâ-yı Rûm
Şüphesiz makbul-i Hak’dır evliyâsı Konya’nun*

*Bülbül elhân eylemez bu beldede vakt-i seher
Zikr-i Mevlânâ’ya mâni olmuş ana murg meğer
Heft-kışverde hezâr âşıkları yâ hû çeker
Zümre-i nâdân değildir mübtelâsı Konya’nun*

*Evliyâsın eyleyem dîrsen eğer bir bir hisâb
Eylesem icmâl-i tafsilin olur bin cild kitâb
Sen de eyle bâb-ı Mevlânâ’ya turma intisâb
Ordadır âşıkların açık livâsı Konya’nun*

*Konya’da mânend-i Eflâtun misâli var ricâl
Gösterir Âyine-i İskenderî’den hûb cemâl
Bulunur civâr-ı Mevlânâ’da erbâb-ı kemâl
Her şebi rûz eylemiş Şems’ün ziyâsı Konya’nun
Kış olunca tonamır ahhâbla vahdet-hâneler
Kurılır bâzâr-ı aşk ma’mûr olur kâşâneler
Şem’î aşka per yakar pervâz virir pervâneler
Yaz olunca var Merâm üzre safâsı Konya’nun (Sarı
2013: 149-150)*

Sille Medhiyesi

*Medhe şâyeste güzel âb u hevâsı Sille’nün
Zümre-i uşşâka çokdur merhâbası Sille’nün
Meclisinde neyle mey santur kemân tâze civân
Vasfolunmaz dil ile zevk-i safâsı Sille’nün*

*Kilisâ bâbına var seyreyle Rûmî dilberi
Muğbeçe mahbûbları on beş yaşında duhteri
Ceng ider uşşâk ile bir ordı Moskof leşkери
Varanı eyler şehîd tîr-i kazâsı Sille’nün*

*Saklamışlar leşker-i Hindû boğaz bağlarına
Toplamışlar zümre-i murg-i dilî ağlarına
Sızlaşır mecruhları dermân arar dağlarına
Bî-âmân cellâda benzer âşinâsı Sille’nün*

*Sille’de yosma kıyâfet var neler görsen neler
Leb meze destinde mey sunmaklığa âmâdeler
Çıldırub tağlara düşmüş bir bölük üftâdeler
Yalnız Şem’î değildir mübtelâsı Sille’nün
(Sarı 2013: 149)*

Nasihat

*Talduñ mâsivâya Hakk'ı unutduñ
Seni od'dan para kurtarır mı hey
Harâm helâli seçmedüñ yutduñ
Kanâ'at itmedüñ helâl kâra hey*

*Kocadıkca ağlar olduñ içinden
İk'ellerüñ gitmez oldı kicuñdan
Eğer Mevlâ geçmez ise suçüñdan
Zebâniler alur gider nâra hey*

*Sakın kulı olma nefs-i hevânüñ
Olmaz fâ'idesi tâc u kabânüñ
Varacaksuñ huzûruna Mevlâ'nuñ
İki eliñ boşdur yüzüñ kara hey
Bir bir ara Hakk'ın rızasuñ bul
Divşir dâmânuñ bu bir ince yol
Habibüñ sev Şem'i Hakk'a karîb ol
Bile git didâr-ı Kirdigâra hey (Sarı 2013:
211-212)*

KAYNAKÇA:

- ALBAYRAK, Nurettin (2010), "Şem'i, Konyalı", *TDVİA*, C XXXVIII, s. 505.
- [DALBOY], M. Zeki (1928a), "Koç Bekir Ağa", *Babalık*, S 2726 (26 Haziran), s. 2.
- _____ (1928b), "Koç Bekir Ağa", *Babalık*, S 2727 (27 Haziran), s. 2.
- _____ (1928c), "Koç Bekir Ağa", *Babalık*, S 2728 (28 Haziran), s. 3.

ERDOĞAN, Muzaffer (1944a), "Kadı Abdurrahman Paşa Hayatı ve İcraatı", *Konya*, S 69 (Temmuz), s. 33-41.

_____ (1944b), "Kadı Abdurrahman Paşa Hayatı ve İcraatı", *Konya*, S 70 (Ağustos), s. 23-30.

[ERGUN], Saadeddin Nüzhet-[UĞUR], Mehmed Ferid (1926), *Konya Vilayeti Halkiyat ve Harsiyatı*, Konya.

HALICI, Feyzi (1982) *Âşık Şem'i Hayatı ve Şiirleri*, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

KENDİ, İbrahim Aczi (1951), *Konyalı Âşık Şem'i Konuşuyor*, Konya.

KONYALI, İbrahim Hakkı (2007), *Konya Tarihi*, Konya (Memleket Yay.).

MEHMED SÜREYYA (1996), *Sicill-i Osmânî*, (Akt.-Haz. Seyit Ali Kahraman-Nuri Akbayan), İstanbul, C V, s. 1575. (ö. 1157/1744)

SARI, Mehmet (2013), *Mevlevî Âşık ve Şâir Konyalı Şem'i Hayatı, Edebî Şahsiyeti ve Divânı*, Konya.

SAKAOĞLU, Saim (2010), "Âşık Şem'i", *Konya Ansiklopedisi*, C I, s. 291-292.

ŞEM'İ (1304/1887), *Divân-ı Şem'i*, (Yazan: Mehmed Ra'ûf), Şirket-i Hayriyye-i Sahâfiyye: Hacı Hüseyin Tezgâhında temsili tab olunmuştur, 21 Rebiyülahir 1304 [17 Ocak 1887]

TEK, Recep (2014), "Âşık Şem'i'nin Şiirlerinde Divan Edebiyatı Tesirlerine Dair Tespitler", *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 9/3 Winter, p. 1427-1443, ANKARA.

ÜREKLİ, Bayram (2013), "Kadı Abdurrahman Paşa", *Konya Ansiklopedisi*, C V, s. 3-6.

2019 yılında yapılan
53. Konya Âşıklar Bayramı
öncesi Şem'inin kabrini
ziyaret eden âşıklar.

